

KDYŽ TEČE DO BOT

Knih Soudců 6,1-16

V rukou Midjanců – Izrael na dně

Jaká byla situace národa Izraele v knize Soudců? Byla to doba neradostná, plná nepokojů a především vytrvalého hříchu vyvolaného národa. Tak kniha Soudců v sobě obsahuje jakýsi refrén, ve kterém se opakuje pořád dokola to samé: Izraelci opustili Hospodina, začali sloužit modlům a vedli špatný život. V reakci na to na ně Bůh dopustil útlak od některého z pohanských sousedů. V tomto útlaku Izraelci úpěli zpět ke svému Bohu, Hospodinu. Ten se nad nimi slitoval a poslal jim charismatickou osobnost soudce, který je spravoval a hlavně vedl osvobozovací boje proti utlačovatelům. Na čas se Izrael vzpamatoval, ale pak zase ochotně upadal do modlářství a scénář se opakoval. Také my jsme dnes četli na začátku jeden z těch refrénů: „*Synové Izraele se dále dopouštěli toho, co je zlé v Hospodinových očích. Proto je Hospodin vydal na sedm let do rukou Midjanců*“ (v. 1). Hřích Izraele byl tak veliký a tak zakořeněný, že s ním nepohnulo nic, kromě velkého trápení. A tak to někdy v životech lidí bývá.

Metly Boží

Pán Bůh chtěl Izrael také vychovávat – to proto, aby si nemysleli, že Boží pomoc funguje jako nějaký automat: že si mohou dělat, co chtějí a když bude úzko, Pán Bůh pomůže. Takto to Bůh pochopitelně nechtěl. Pán Bůh měl ve SZ vždy dva hlavní nástroje, kterými burcoval svědomí Izraele: nouzi a proroky. Ten **útisk**, ta trápení od nepřátel, to nebyla Boží kratochvíle ani snaha Izraele zlikvidovat. Ty nájezdy nepřátel měly výchovný charakter. Sloužili k tomu, aby se svědomí Izraele konečně probudilo a oni pochopili, že jejich jediná naděje je v Hospodinu. Tak i ti naši Midjánští, kteří krutě ničí Izrael – někdo možná namítne: A to Pán Bůh neměl nějaké šetrnější prostředky, jak probudit svědomí Izraele, než zrovna takovou hrůzu. Věřme tomu, že kdyby Bůh nějaké mírnější prostředky měl a kdyby stačily, zvolil by je. Ale nic jiného než otřesné události útlaku nepomohlo. A kromě útisku měl Pán Bůh ještě jednu hlásnou troubu, a to své **proroky**. Tedy muže (výjimečně i ženy), kteří přinášeli slovo od Hospodina do dané situace. Často to byl úkol nevděčný, protože proroci většinou museli vyřizovat pravdivá a nelichotivá poselství. Kladli prst do těch nejhorších ran. Kárali vzpurný lid a vedli ho k rozpoznání hříchu a k pokání. Tak i v naše příběhu v Izraeli povstal prorok, který velmi jasně popsal danou situaci: „*Řekl jsem vám: Já jsem Hospodin, váš Bůh. Nebojte se bohu Emorejců, v jejichž zemi sídlíte. Ale vy jste mě neuposlechli*“ (v. 10). Proto trpí útlakem od Midjanců. Bůh svůj Izrael přísně vychovává, ovšem k jeho dobru.

Lidská řešení vs. Boží řešení

Zásadní otázkou bylo, co s tím? Co si počít? Midjanci pustoší Izrael už sedm let a konce tomu nevidět. Ti Midjanci na to šlo šikovně, zdá se, že se nezaměřovali ani tak na boj, jako spíše na úrodu. Vždy se přihnali jako kobylky, zlikvidovali Izraelcům úrodu a to tak úspěšně, že čteme: „*Izrael byl od Midjanců úplně zbídačen*“ (v. 6). Co v takové situaci? Izrael je na dně. Kudy ven? Izraelci dělají, co se dá. Mají snahu. Co jí bylo? „*Izraelci si dělali před Midjanci úkryty na horách, v soutěskách, v jeskyních a na nepřístupných vrcholcích*“ (v. 2). Jinými slovy snažili se vybudovat úkryty, do kterých by mohli uschovat svou úrodu, než jim ji Midjanci zničí. Tak si počínal i onen muž z našeho příběhu jménem Gedeon: „*Gedeón mlátil pšenici v lisu, aby s ní utekl před Midjanci*“ (v. 11). To byli určité možnosti, které byly v jejich silách – snažit se zachránit, co se dá. Tak by to jistě dělal každý. Problém byl ovšem v tom, že přirozené lidské snahy tady nestačily. Izraelci dělali všechno možné, aby přežili, ale výsledek byl takový, že i přes tyto snahy byl Izrael od Midjanců úplně zbídačen. Pokud to takhle půjde dál, co bude s Izraelem? Vždyť reálně hrozí jeho záhuba. Přišlo to v té pověstné hodině dvanácté. Izraelci se rozpomněli na svého Boha, Hospodina: „*I úpěli Izraelci k Hospodinu*“ (v. 6). Přišlo to možná na poslední chvíli, ale díky Bohu za to. Jsou lidé, které ani nejvyšší nouze nepřiměje pokorit se před Bohem a prosit jej o pomoc. Ani dobro ani zlo jejich srdcem nepohne. Izraelci se rozpomněli, kde je pomoc. Muselo to pro ně být značně pokořující, neboť oni volají o pomoc k tomu, kterého tak nevýslovně uráželi. Ale věděli, že pokud tu má někdo pomoci, tak jedině Pán Bůh. A Pán Bůh vyslyšel. Poslal jim proroka, který jim vysvětlil, proč se ty těžké věci dějí a pak jim poslal vysvoboditele Gedeona. Lidská řešení selhala, naprosto nestačila. Otevřel se však prostor pro Boží jednání, Boží moc a pomoc, která přichází i do beznadějných situací a která si dokáže k velkým skutkům použít i slabé lidi.

Boží pomoc

Jakým způsobem tedy pomohl Bůh Izraeli v době jejich nouze nejvyšší? Můžeme říci, že pozoruhodnou cestou. Na pozadí toho sedmiletého útlaku, ničení úrody, krádeží a jistě i násilností se najednou v Izraeli objeví muž. Celkem pokojně, jako by se nic moc nedělo si sedne pod strom. To je taková nenápadná

poznámka, že si sedl pod strom. Ale ukazuje to na to, že Bohu se nic nevymyká z ruky, že Boží posel není nervózní – ‘Tak honem, honem, ať jsou ti Midjánci z krku.’ Ne. Sedne si pod strom. Bůh není ze zoufalé situace nervózní, on má vše ve svých rukou a tak může jednat pokojně. Posel (anděl) možná chvíli sedí pod stromem a pozoruje zoufalé snažení Gedeonovo. Ten ukryt ve vinném lisu, aby nebyl vidět, mlátí pšenici. Pak se mu anděl zjeví a opět s velmi nečekanými slovy: „*Hospodin s tebou, udatný bohatýře!*“ (v. 12). Obě části té věty mohly vypadat tak trochu jako výsměch. Jak slovo „Hospodin s tebou“, tak slovo o udatném hrdinovi. Neznámý říká Gedeonovi „Hospodin s tebou“, ale co to tu říká, odkud to přichází? Copak neví, že Hospodin od nás odstoupil? A s tím hrdinou ... copak je to za hrdinu, když ze strachu zalezl se svým snopkem do lisu, aby jej nikdo neviděl. Co je to za hrdinu, který si chce vytlouci pytlík pšenice a utéct s ní (pravděpodobně někam do hor jako ostatní). Zdá se, že andělovu pozdrav se tedy úplně míjí s realitou. Hospodin s námi přece není a Gedeon coby hrdina ... ? K tomu má také daleko. Ale Hospodinův posel se nemýlí. On ví moc dobře co říká. Rozdíl je v úhlu pohledu. Gedeon má před očima toliko bídu svou i svého lidu a nic jiného vidět zatím nedokáže. Hospodinův posel ovšem vidí víc a dál než Gedeon. Gedeon reaguje tak, po lidsku, jak by asi reagoval každý z nás. Na pozdrav „Hospodin s tebou“ reaguje velkou hořkostí: „*Dovol, můj pane, je-li s námi Hospodin, proč nás tohle všechno potkává? Kde jsou všechny jeho podivuhodné činy, o nichž nám vypravovali naši otcové? Říkali: »Což nás Hospodin nevyvedl z Egypta?« Ale teď nás Hospodin zavrhl a vydal do rukou Midjánců*“ (v. 13). A na pozdrav „udatný bohatýře“ a pak na slova, že Bůh jej povolává za vysvoboditele svého lidu, Gedeon reaguje: „*Dovol prosím, Panovníku, jak bych mohl Izraele vysvobodit? Můj rod je v Manasesovi nejslabší a já jsem v otcovském domě nejnepatrnější*“ (v. 15). Boží posel se však nemýlil. Jakkoli to tak nevypadalo: Hospodin byl stále s Gedeonem a viděl v něm více než on sám. Gedeon se vnímal jako ten nejnepatrnější z Izraele. Nedokázal vidět víc. Ale Bůh to viděl. Gedeon se zapíše do dějin. I po tisíciletích si o něm budou lidé vyprávět kdesi v Praze v neděli dopoledne. Anděl viděl, co se s Boží pomocí z Gedeona stane.

Tak takto Bůh chce pomoci zbloudilému a zbídačelému Izraeli. Neopouští svůj lid, ani když se tento hrozným způsobem provinuje. Bůh pomáhá a povolává si možná toho nejméně vhodného muže, plného hořkosti, strachu a nedůvěry. A proč? Aby Gedeonovi, ale i celému Izraeli mělo být dáno najevo, že **pomoc člověku přichází opravdu toliko od Hospodina**. Zcela výslovně to nakonec zaznívá i ve chvíli, kdy Gedeon sbírá vojsko k boji proti Midjáncům. Bůh mu zredukuje počet vojáků na pouhých 300, a to s tímto zdůvodněním: „*Je s tebou příliš mnoho lidu, než abych jim vydal Midjánce do rukou, aby se Izrael vůči mně nevychloubal: Vysvobodil jsem se vlastní rukou*“ (7,2). Z celého toho povolání Gedeona i těch následných bojů má být všem jasné, že zachráncem Izraele není člověk, ale jenom Bůh sám.

A co my?

Celý tento náš dnešní příběh z Písma je jedním velkým svědectvím, že u Boha neexistují neřešitelné situace, že Bůh neopouští ani ty, kdo zle bloudí, že má s lidmi trpělivost, že je ochoten nám odpouštět a pomáhat. Takový je Bůh tohoto příběhu, takový je Bůh Bible. Jako lidé se občas dostáváme do velice obtížných a svízelných situacích. Někdy námi zcela nezaviněně, vinou druhých např. Ale nezřídka se do úzkých dostáváme vlastní nerozumností, vlastním hříchem. To jsou těžké chvíle, v nichž nemusíme zpracovávat jen svá trápení, ale také svou vinu. Ale věřme, že Bůh nezná neřešitelné situace. On má pomoc, on má řešení i tam, kde jsme zabředli do problémů také i vlastní vinou. Biblický příběh nám ukazuje cestu. Učí, jak chabé a nedostatečné je počítat toliko se svými silami a možnostmi. Zoufalé útoky Izraelců či chatrnost Gedeonova, to je i náš obraz. Často nedokážeme nic moc lepšího, když se se svými problémy (a především svými hříchy) vypořádáváme také útekem a uzavřeností. Ale i když jsou naše síly slabé, přesto Bible povzbuzuje nezoufat. Když já nemohu, jiný za mě může. „*Já budu s tebou,*“ řekl Bůh zaznělo Gedeonovi. V tomto příběhu je tedy vykreslena neschopnost Izraele i Gedeona pomoci si sami. A je tu vykresleno i to, že Bůh to učinit může.

A jako křesťané si připomínáme, že není jiného místa, kde by byla tak zjevena naše slabost a zároveň Boží moc, než kříž Kristův. Kříž Kristův je zjevení naší neschopnosti vypořádat se s hříchem. Jiný za nás musel trpět, aby naše hříchy byly odstraněny. A zároveň je Kristův kříž i zjevením velké Boží moci, totiž je jenom on vymazal naše dluhy před Bohem a ne my sami. Máme-li takového Pána, pro kterého neexistují neřešitelné situace, a který má řešení i pro naše nemoudrosti a hříchy, přicházejme k němu. Nečekejme až nám poteče do bot. Volejme k němu a počítejme s ním každý den. Ale i v našich chybách a nedostatecích platí, že nejsme opuštěni a že se máme kam a ke komu vracet. Bohu díky.

22.5.2011 M. Žemlička